

STUDIETUR TIL POLEN 15. – 19. JUNI 2015

RAPPORT NR. 48

I 2015 gik studieturen for konsulenter, landbrugsskolelærere og dyrlæger til Polen. Indtryk og billeder er samlet i denne rapport.

INSTITUTION: VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION

FORFATTER: LISE-LOTTE BRØCKNER

LINDA SANDBERG PEDERSEN

DORTHE POULSGÅRD FRANDBEN

KENT MYLLERUP

UDGIVET: 2. SEPTEMBER 2015

Dyregruppe: Søer, smågrise, slagtesvin

Fagområde: Avl og genetik, ernæring, klima og miljø, produktionsøkonomi, stalde og produktionssystemer, sundhed

Sammendrag

Den polske svineproduktion gennemgår en kraftig strukturændring. Soantallet er reduceret med 46 % siden 2007 og i samme periode er produktionen af slagtesvin steget med 22 %. Det har åbnet for import af smågrise til Polen.

Den officielle afregningspris ligger +1 kr./kg over den danske notering. Det er indtrykket, at den faktiske afregningspris ligger noget højere end oplyst, og de mindre slagtehuse er i stand til at afregne svineproducenterne godt. Kvaliteten af det leverede kød er af mindre betydning for prissætningen, i

stedet er kvantum afgørende. De danske smågrise koster det samme som polske smågrise. Danske smågrise foretrækkes på grund af højt sundhedsniveau (lavere dødelighed) og høj daglig tilvækst.

Foderomkostningerne ligger på niveau med danske svineproducenters foderomkostninger, og de anvendte foderblandinger ligner danske foderrecepter set på råvareniveau.

Omkostningen til løn og vedligehold af stalde er væsentligt lavere end i Danmark. Polakkerne har tradition for at renovere i stedet for at bygge nye stalde, hvilket gør, at omkostninger til forrentning og afskrivning af staldanlæg ligger markant under dansk niveau.

Totaløkonomisk tjener de større polske svineproducenter penge.

Den polske regering har nu iværksat økonomiske støtteprogrammer med det formål at øge soantallet i landet. Eksport af danske smågrise til Polen kan derfor betragtes som en boble. Når Polen selv kan producere nok smågrise, vil de danske grise kun komme betragtning på grund af et højt sundhedsniveau og god produktivitet. Danske smågrise skal på sigt eksporteres længere væk, hvis eksporten skal opretholdes. Alternativt skal de danske gener sælges i Polen i form af avlsdyr, sæd og knowhow vedrørende pasning af grise i mekaniserede stalde. Salg af fersk kød til aftagere i Polen er en anden mulighed.

Baggrund

Denne rapport er udarbejdet på grundlag af de indtryk og oplysninger, som konsulenter, landbrugsskolelærere og dyrlæger fik under studieturen til Polen fra den 15. juni 2015 til den 19. juni 2015. Rapporten indeholder følgende afsnit:

- Produktionsøkonomi
- Avl, sundhed og smittebeskyttelse
- Miljø
- Stalde og produktionssystemer
- Foder og foderfremstilling

Programmet for turen er vedlagt i bilag 1.

Turens første stop var Poldanors hovedkvarter i Przechlewo.

Poldanor er en del af Axzon, som også har svineproduktioner i Rusland og Ukraine. Poldanors hovedkvarter ligger i den polske region Kujawko-Pomorskie, som tidligere har været tysk. Området er præget af store godser og dårlig landbrugsjord. I 1970'erne udså regeringen i Warszawa regionen til at skulle huse landets svineproduktion, og der blev derfor opført adskillige statsbrug. Efter murens fald tiltrak området udenlandske investorer. Poldanor har således overtaget 22 af disse farme. Vi besøgte senere på ugen et statsbrug, som den polske stat pt. lejer ud. Lejemålet udløber i 2019 og den polske stat søger en køber til herligheden, der består af stalde fra 1970'erne til 1.000 søer med smågrise til 25 kg samt 1.600 ha. Jorden var sat til salg til 15,5 mio. kr. og bygningskomplekset til 8 mio. kr. Vores vært så meget gerne, at vi fandt en rig dansk svineproducent, som ville købe statsbruget og renovere staldene, så produktionen kunne fortsætte.

Den polske sobestand er faldet drastisk (46 %) siden 2007, og imens er antallet af producerede slagtesvin steget. Det er specielt de små sohold med under 20 søer, der har lukket ned på grund af dårlig økonomi.

Forbruget af svinekød i Polen er 39 kg pr. indbygger, og dette er faldet grundet finanskrisen, men det til trods er der stadig et stort hjemmemarked for svinekød, hvorfor der importeres mange danske smågrise. Vi besøgte en farm, som indkøbte 12.000 danske smågrise årligt. På besøget mødte vi en anden polsk svineproducent, der indkøbte 10.000 danske smågrise. Udfordringen for disse to producenter var, at grisene efter ankomst fik lungesygge forårsaget af forskellige Ap typer, hvoraf flere af typerne (Ap4 og Ap9) ikke findes i Danmark. Der er tilsyneladende begået fejl hos transportør, som skaffer grisene, da grisene kommer fra vidt forskellige besætninger. De polske svineproducenter har en stor udfordring i, at leverancerne var meget ustabile. Således fik den ene producent kun 100 grise, selvom han skulle være haft 350 grise i den uge, så de polske

svineproducenter føler sig snydt, og var yderst interesserede i at lave en smågriseaftale direkte med en dansk svineproducent.

I Poznan-området anvendes i udpræget grad genetik fra PIC. DanAvl-dyr har rygte for at føde mange grise, men pattegrisene har så stor vægtspredning, at de små polske soholdere har svært ved at håndtere dem, idet de har svært ved at lave ammesøer.

Relevansen i at beskytte dansk svineproduktion mod svinepest blev synliggjort for os alle. Cirka en halv times kørsel fra den tyske grænse så vi de første polske vildsvin på en roemark.

Vi sluttede studieturen med en tur i vaskehallen - svineproducenternes egen grænsekontrol - Danish Safety Wash i Padborg.

Vi fik vished om, at ingen beskidte grisetransporter kommer ind i Danmark. Det var yderst interessant at se, hvordan tingene er sat i system, og vores egen medbragte mobile støvlevask og støvledesinfektion blegnede lidt ved siden af setup'et i Padborg. I bilag 3 ses de smittebeskyttelsesregler, som vi fulgte under turen og efter vores hjemkomst. Vi håber nu, at danske jægere, der kommer hjem fra vildsvinejagt i Polen, kører forbi Danish Safety Wash og får vasket og desinficeret alt, der har været i nærheden af steder, som vildsvin betræder, og at de følger retningslinjerne beskrevet i bilag 3.

Deltagerne på studieturen ses i bilag 2.

Materiale og metode

Økonomi

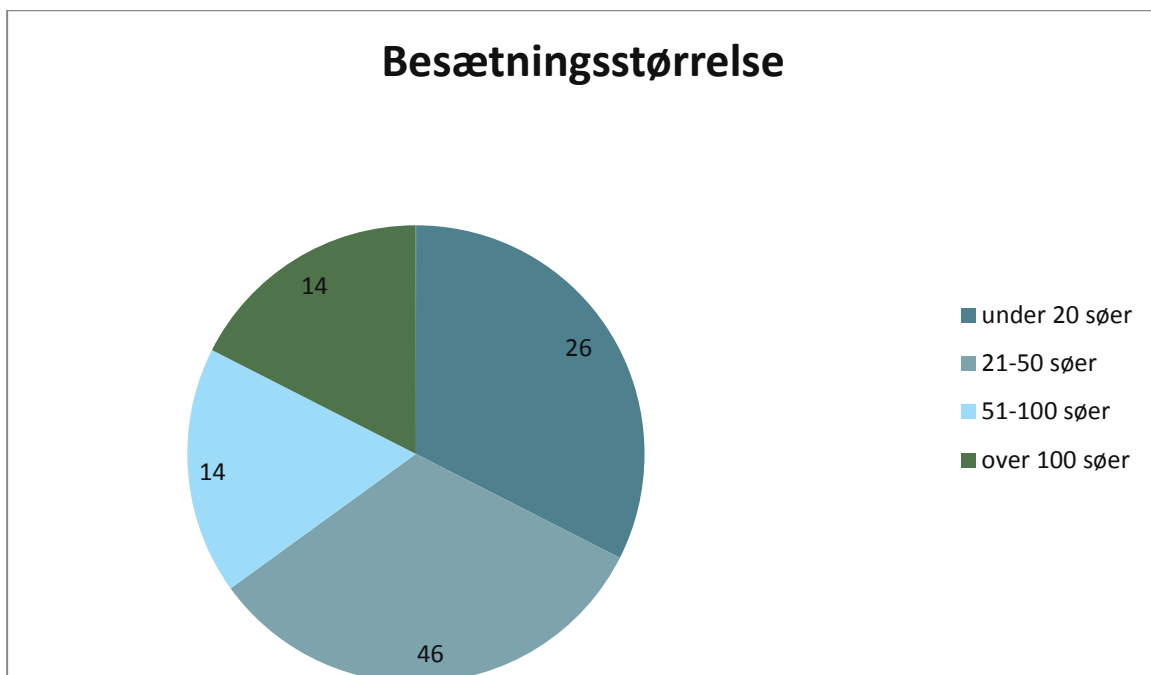
Produktionens størrelse og besætningsstruktur

I 2014 blev der produceret 18 mio. slagtesvin i Polen. 4 mio. smågrise blev importeret fra Danmark og 3,5 mio. fra Tyskland, Holland og Italien. Resten - 11,5 mio. - er polskfødte smågrise.

Slagtesvineproduktionen har været stigende med 22 % siden 2007, mens antallet af søer nu er nede på 962.000 søer, hvilket er en reduktion på 46 % i forhold til 2007. 25 % af den polske svineproduktion foregår i fire regioner: Kujawko-pomorskie, Lodzkie, Mazowielckie og Wielkopolski, hvor Poznan er hovedbyen.

Besætningsstrukturen i Polen er under kraftig ændring; således får bedrifterne flere dyr pr. enhed. Set med danske briller er besætningerne meget små. Udbrud af Aujeszky's sygdom medførte, at mange små besætninger måtte lukke ned og der kom ikke grise ind igen.

De store polske svineproduktioner er ofte ejet af store udenlandske firmaer (integratorer), som ejer en stor del af værdikæden, det være sig foderfabrikker, genetik, svinestalde, slagterier m.m.

I sobesætningerne produceres fra 25 til 32 grise pr. årssø, hvor de udenlandske besætninger er de højest ydende. Besætninger med PIC-gener ligger oftest i den lave ende af produktivitetsskalaen.

41 % af den polske svineproduktion sker i full-line produktioner med søer, smågrise og slagtesvin i samme selskab. Resten sælger/indkøber smågrise ved 25 kg. De 6 største svineproduktioner i Polen er:

- Poldanor med 18.000 søer fra fødsel til slagtning
- Pig Polska med 18.000 søer fra fødsel til slagt
- Agrifarm med 5.600 søer og 48.000 slagtesvin
- Agroduda med 7.500 søer
- CEDROB en nuværende kyllingeproducent, der i december 2014 udvider med svineproduktion bestående af 2.000 søer i full-line produktion
- Agri-Plus (Smithfields) med 10,5 mio. slagtesvin.

Der er i 2014 indført et nationalt støtteprogram (PROW), der løber indtil 2021. Programmet animerer til en større svineproduktion og en øget selvforsyningsgrad, og det må derfor forventes, at der fremover skal importeres færre grise fra det øvrige EU herunder Danmark. Der tildeles støtte på op til 900.000 zloty (=1,6 mio. kr.) pr. bedrift.

Omkostninger i den polske svineproduktion

Vi besøgte en polsk slagtesvineproducent med en årlig produktion på 12.000 stk. Smågrisene blev importeret fra Danmark. Han anvendte eget korn (hvede, byg, rug, triticale, sojaskrå og koncentrat). Foderprisen i Poldanor ligger på 1,80 kroner/kg. Sammenlignet ligger danske foderpriser lidt under det polske niveau. Bemærk dog at der kan være forskel i næringsstofindholdet i polske versus kontra foderblandinger.

Konkret eksempel:

Salg af slagtesvin, 5,40 zloty pr. kg levende gris (115 kg):	1.110 kr.
Indkøb af 30 kg's smågrise fra DK i uge 24: 58 Euro	-435 kr.
Foderomk. (30-115 kg) á 2,80 kg foder/kg tilvækst, 1,80 kr./kg	-428 kr.
Veterinære omkostninger (skøn ud fra besøgsbesætning, sohold)	-35 kr.
Arbejds løn	-23 kr.
<u>Diverse inkl. halm til dybstrøelse</u>	<u>-107 kr.</u>
Fortjeneste	82 kr.

Slagteprisen er baseret på levende vægt ved levering. Der gives tillæg for kvantum og kvalitet, men ingen fradrag for vægt. Afregning for kødprocent tages der ikke ret meget hensyn til.

Slagtesvinene afsættes via flere kanaler. Der findes 10 store slagterier samt en underskov af mindre slagtehus, som typisk giver en god pris. Prisdannelsen tager udgangspunkt i den tyske notering,

men den store konkurrence blandt slagterierne gør, at afregningsprisen til den enkelte landmand bliver højere – store batch giver typisk gode priser. Der findes ingen fælles afregningsmaske for producenterne – hver producent sin afregningspris.

Store selskaber med full-line-produktioner har deres egne slagterier og afsætter bl.a. til Tesco.

Nogle producenter benytter muligheden for at lade foderstoffirmaerne sørge for indkøb og afsætning af grise mod, at producenten køber koncentrat/foder fra foderstoffirmaet. Smågrisene indkøbes fra både polske og udenlandske smågrisehandlere. Dele af produktionen kan være finansieret af foderstoffirmaet.

Danske smågris har en fordel fremfor polske smågris, da de har en bedre sundhed og dermed en lavere dødelighed samt en god produktivitet. Prisen for en dansk smågris er lig prisen på en polsk smågris.

Den polske afregningspris lå i uge 24 på ca. 12,35 kr./kg hvilket er ca. 1 kr. højere end den danske. De største slagtesvineproduktioner får væsentlig bedre afregning pr. gris end oplyste priser. Afregningsprisen i samme uge var 13 kr./kg i Ukraine og 20 kr./kg i Rusland. Årsagen til de høje svinekødspriser i Rusland skal findes i udbruddet af svinepest. For at begrænse smitten lukkes regionsgrænserne for eksport dyr/svinekød. Det giver en mangelsituation på svinekød og priserne stiger kraftigt.

Afregningsprisen i Polen er meget påvirkelig af ændringer i verdensorden: eksempelvis betød konflikten i Ukraine, at noteringen dykkede til 8 kr./kg. Det samme skete ved udbrud af afrikansk svinepest i Polen.

Vi besøgte en besætning, hvor ejeren lejer staldene af staten for en månedlig leje. Lejeperioden løber indtil 2019, herefter udfases staldene. Statsbruget består af 1.600 ha, hvoraf 500 ha er dyrket samt et staldkompleks til 1.000 søer. Prisen pr. ha er på 10.000 kr./ha samt 4,4 mio. kr. for staldene, som er fra 1962 og ikke er moderniseret siden. Der ledes efter en investor, gerne udenlandsk. Prisen på at leje en slagtesvinestald (typisk et gl. statsbrug) svarer til 27 kr./slagtesvin + forbrug. Niveaueet svarer til niveaueet i Danmark.

Besætningen gav os regnskabstallene fra 2014, hvor alle omkostningerne minutios er påført og opgjort i omkostning pr. kg solgt gris. Produktionen består af 1.000 årssøer med 26,6 fravænnede grise pr. årssø, 2/3 af produktionen sælges ved 25 kg (17.700 stk.) og 1/3 sælges som slagtesvin (8.800 stk.).

Analiza kosztów produkcji zwierzęcej w 2015 r.

wyszczególnienie	j.m.	I kwartał	II kwartał	III kwartał	IV kwartał
Sprzedaż żywca ogółem	kg	451.179			
Wartość sprzedaży żywca	zł	2.434.915,41			
Średnia cena sprzedaży	zł/kg	5,40			
Koszty produkcji żywca	zł	2.322.253,12			
Koszty produkcji 1 kg żywca	zł/kg	5,15			
w tym :					
- zużycie pasz	zł/kg	3,03			
- płace(wynagrodzenia+ZUS)	"	0,87			
- leki i usługi weterynaryjne	"	0,36			
- zużycie energii, wody, gazu	"	0,15			
- zużycie ON, opałowy, techn.	"	0,04			
- remonty urządzeń/obiektów	"	0,04			
- podatek, czynsz, ubezpieczen	"	0,13			
- pozostał materiały	"	0,05			
- pozostałe usługi	"	0,04			
- amortyzacja + leasing	"	0,10			
- koszty mieszalni pasz	"	0,22			
- koszty administracji GR	"	0,12			
Zysk + Strata -		+ 0,25			

Opracował Franciszek Smektala na podstawie dokumentów księgowych. W informacji nie uwzględniono kosztów kredytu bankowego i kosztów ogólnozakładowych (brak danych)

HURTOWNIA „ROLNIK” – GOSPODARSTWO ROLNE CZESŁAWICE
Koszty leków i usług weterynaryjnych w latach 2010-2014 – produkcja zwierzęca

Udział leków i usług weterynaryjnych kosztach produkcji 1 kg sprzedaży żywca

rok	koszty leków i usług weterynaryjnych [zł]	sprzedaż żywca netto [kg]	udział w kosztach [zł/kg]
2010	505.244,61	1.445.419	0,35
2011	531.024,05	1.462.015	0,36
2012	566.976,61	1.556.806	0,37
2013	605.056,23	1.598.506	0,38
2014	634.415,19	1.615.436	0,39
I kw 2015	162.011,82	451.179	0,36

	złoty/kg	kr./kg
Indtægter	5,40	9,72
Foderomkostninger	-3,03	-5,45
Arbejdsløn*	-0,87	-1,57
Veterinære omkostninger	-0,36	-0,65
Gas	-0,19	-0,34
Renovering	-0,04	-0,07
Skat	-0,13	-0,23
Andet	-0,05	-0,09
Kredit	-0,10	-0,18
Administration	-0,12	-0,22
Foderfabrik	-0,22	-0,40
Overskud	0,25	0,45

*) Det blev pointeret, at omkostningerne til arbejdsløn var meget høje på denne bedrift grundet de lavmekaniserede stalde, hvor der f.eks. udelukkende blev håndfodret.

Timelønnen i Polen ligger på 22 zloty pr. time, herfra trækkes skat på 19 % og bidrag til socialydelse på 23 %. Tilbage er ca. 10 kr./time for en normal staldmedarbejder. Typisk er arbejdsugen på 40 timer. Rådighedsbeløbet ligger omkring 1.700 kr. pr. måned. Det forklarer, hvorfor polakkerne har

køkkenhaver og tager jobs i udlandet. Lønomsstningerne i Polen er tre gange højere end i Ukraine og Rusland.

Siden Polens indlemmelse i EU er omskostningsniveauet steget primært på grund af en øget mekanisering, men også øgede omskostninger til f.eks. arbejds løn, velfærdsregulativer, miljøkrav og biosecurity. Jordpriserne er steget lige som foderpriserne stiger.

Investeringer

Der er iværksat et nyt statsligt system, som hedder PROW. Systemet forventes at give tilskud til investeringer i nye stalde. Den enkelte gård kan ansøge om op til 1.600.000 kr. i tilskud.

Typisk er svinebesætningen opstaldet i gamle bygninger, der bliver renoveret. Der kræves en bankgaranti for at kunne låne penge til en renovering eller lave en udvidelse.

De store staldsystemer bygges med 2 site-strategi. I Polen er der ikke stor risiko for reinfektion via luftsmitte pga. lang afstand til naboer. Reinfektioner sker som oftest via fysisk kontakt enten ved forkert indkøb af polte, forkert brug af udleveringsramper eller forkert forståelse af støvleskifte m.m. 3-site-strategi medfører mange ramper og lastbiltransporter. Det øger risikoen for fejl.

Etableringsomskostninger til løsgående diegivende søer, er de samme som i Danmark (17-18.000 kr./so), hvoraf 3.000-4.000 kr. skyldes ekstra arealkrav til løse søer. Investeringen i løsgående søer må betragtes som en fremtidssikring, så det er muligt for ejeren at udvide.

Avl

PIC er det mest udbredte avlsselskab i Polen. PIC-søer har den store fordel, at de er meget robuste og derfor bedre kan overleve i nogle meget gamle stalde med dårlig ventilation og gulve, i det hele taget staldsystemer, der er 70 år gamle. DanAvl har svært ved at slå igennem i de polske besætninger, primært fordi DanAvl søer føder mange grise, hvilket sætter krav til management mht. brug af ammesøer – en teknik, som ikke er særlig udbredt/kendt i Polen.

Poldanor er ved at omlægge de sidste besætninger fra PIC-gener til gener fra DanAvl. Axzons observationer, baseret på erfaringer fra Ukraine, er, at DanAvl-søer producerer fire slagtesvin mere end PIC-søer. De fleste af Poldanors staldsystemer er ved at blive ombygget til danske standarder, hvorfor det forventes, at DanAvl-dyrene præsterer bedre eller i det mindste på lige fod med dansk niveau.

Den polskejede sobesætning, vi besøgte anvendte intern KS. Dog indkøbte de PIC-sæd til deres avlsdyr. Avlsdyrene blev selekteret efter "lasso avl".

Poldanor indkøber DanAvl-dyr til opstart af besætningerne, men der er ikke altid modtaget førsteklasses dyr.

Til farmene i Ukraine er der dårlige erfaringer med at handle med udenlandske DanAvl-licens besætninger. Blandt andet blev der indkøbt dyr med forventning om høj sundhedsstatus fra DanAvl i Bulgarien. Desværre havde dyrene ikke den forventede sundhedsstatus. Det resulterer i, at der fremover kun importereres dyr fra danske Dan-Avl-besætninger. Transporten sker på lukkede biler, så sundhedsstatus sikres hele vejen til Ukraine.

Tidligere havde Poldanor sin egen opformeringsbesætning, men efter en infektion med PRRS i kernebesætningen er kursen ændret. Nu er der en kernebesætning, som laver suppleringsdyr/polte, på hver sofarm. Der indkøbes dansk sæd fra Hatting Nordvest til farmene i Polen. Til farmene i Ukraine flyves dansk sæd ind én gang om ugen.

Til Axzons svineproduktioner i Rusland er det ikke muligt at importere avlsdyr fra Danmark grundet Ruslands-krisen. I stedet importeres avlsdyr fra Norge og Kina. Vi fik det indtryk, at der også avles videre på de danske gener, der er købt før grænserne blev lukket.

Afrikansk svinepest – Aujeszky - PED

Den store trussel for polsk svineproduktion er afrikansk svinepest, som er påvist gentagne gange blandt vildsvin tæt på den østlige grænse til Hviderusland samt i et par baggårdsbesætninger

beliggende i området. Alle vildsvin (eller stikprøver heraf), der skydes i Polen, undersøges for afrikansk svinepest og Aujeszky. I selve observationszonerne rundt om udbruddene skal alle de vildsvin, der skydes, indleveres til undersøgelse og karantæne på slagteriet, hvor der udtages prøver. Efter 24 timer frigives kroppen, hvis der er negative prøver. Dette er i og for sig godt nok, men det har desværre resulteret i, at mange helt lader være med at skyde vildsvinene.

På halvandet år har der været ca. 66 tilfælde af afrikansk svinepest på vildsvin, hvoraf det seneste tilfælde kun er 3 uger gammelt.

Aujeszky blev udryddet fra den polske svinebestand i 2008. I det forløb sanerede man mange besætninger, hvilket medførte, at mange små besætninger ikke kom i gang igen.

Efter udsagn fra de polske dyrlæger er PED også påvist i Polen, hvor sygdommen har været kendt længe. Vi ved ikke, om der er lavet laboratoriediagnostik på PED. Der er ikke set tilfælde med høj dødelighed som i Ukraine, hvor den højaggressive type florerer og breder sig. De polske dyrlæger mener ikke, der bliver noget problem med sygdommen i Polen, da situationen synes at være som i de andre centraleuropæiske lande.

Smittebeskyttelse

I polskejede besætninger er der stigende fokus på biosecurity. I mange mindre besætninger ses der stadig stort på smittebeskyttelse, mens der i de større besætninger er stigende interesse for emnet. I de polskejede besætninger, vi besøgte, var billedet, at besætningerne ligger på lukkede områder, der er hegnet ind. Hegnet holder bl.a. vildsvin ude. De polske stalde er traditionelt lagt med stor afstand mellem bygninger. Der er ikke indrettede forrum, som vi kender i Danmark, men der anvendes til gengæld rigtig meget fodbad med en form for desinfektionsvæske. Internt i besætningerne anvendes fodbade med Virkon S samt rengøring, desinfektion og kalkning, når et Staldafsnit tømmes.

|

Inde i de lukkede områder er der ikke de store forholdsregler mht. smittebeskyttelse udover skift af fodtøj/støvleovertræk. Dyrene drives rundt på åbne områder, og der er åbne vinduer og fri adgang for både fugle og gnavere.

Poldanor - Biosecurity

Poldanor har forskellig sundhedsstatus i besætningerne, dog har ingen farme Ap og PRRS. Der er skift af fodtøj i mellemområdet indenfor hegnet, før man når til staldene. Ved indgang til staldene er der vask og tøjskift, før man kommer ind. Der er kun adgang for fast staldpersonale.

Vi besøgte en Poldanor-farm med 2 x 4.000 søer. Dyrene var på samme site, men dyregrupperne og personalet var helt opdelt. Transport af foder var udført med brug af foderkæder eller flexsnegle fra central fodergrav og ud til mindre buffersiloer. Mellem bygningerne er der lavet "transportgange", bestående af overdækning samt net til at holde fugle ude. Farmene var indhegnet, nogle gange med dobbelt indhegning. Desuden kom der ingen biler ind udefra.

Poldanor har eget transportcenter, hvor al transport styres fra et sted. Der flyttes ca. 40.000 grise om ugen. I perioder er der behov for ekstern transport. Disse biler kommer dog aldrig ind på de lukkede områder, men dyrene flyttes udenfor og omlæsses via eksterne ramper.

Andre leverandører end Poldanor, der leverer til Prime Food-slagteriet, auditeres med hensyn til biosecurity.

Egne biler kører gennem et desinfektions "bad", før de kører ind på de lukkede områder, hvor dækkene desinficeres.

Poldanor har egen vaskehal, hvor der fast går to mand og vasker og desinficerer. Hver vask tager 1½-2 to timer. Hvis bilerne har været på slagteriet er der 24 timers karantæne, før de igen må køre med smågrise.

Der arbejdes på en fremtidig løsning med et "Truck Bakery". Et lignende anlæg er allerede etableret i Ukraine. Det indebærer bilerne opvarmes til 70 grader i en halv time, da afrikansk svinepest dør ved 70 grader. Dette vil give muligheden for at nedsætte karantænetiden på bilen.

Poldanor har egne lokale polske dyrlæger tilknyttet til medicinbehandling, og ca. hver 4. måned kommer der danske dyrlæger på besøg med rådgivning for øje.

Døde dyr opbevares i kølerum, der er sat op for enden af stalden på de lukkede områder. De døde dyr køres udenfor de lukkede områder ca. en gang om ugen. Døde dyr afhentes til destruktion, men der arbejdes på en løsning med selv at levere dem, for at undgå at få eksterne biler rundt på områderne. I Ukraine leveres de døde dyr til destruktion på egne biler. På Axzons russiske farme brændes de døde dyr.

Sundhed

Det generelle billede, vi fik, var at der var pæne og trivelige dyr i besætningerne. Sobesætningen var PRRS-positiv og havde derudover Mycoplasma lungesyge. Forbruget af antibiotika synes at være tilsvarende en dansk besætning, bortset fra brugen af Enrofloxacin, som stort set ikke bruges i Danmark, da det er forbeholdt human brug. Generelt blev der vaccineret som man gør i Danmark.

Slagtesvinebesætningen vi besøgte, producerede 12.000 svin/år og indkøbte smågrisene fra flere danske CHR-nr. Ifølge dyrlægerne havde man diagnosticeret Ap typerne 2,4,6,7,9 i besætningen og der var af og til kliniske udbrud. Generelt ønsker man ikke at købe dyr ind med lavere status end SPF+Myc og evt. Ap 12. Serotyperne 4 og 9 er påvist i Danmark, men de er meget sjældne typer.

Smågrise fra ét CHR-nr. blev ikke på stiniveau blandet med grise fra andre CHR-nr. Driften i besætningen var efter dansk definition kontinuerlig. Efter polsk opfattelse kørte de alt ind-alt ud. De polske dyrlæger havde i øvrigt stor fokus på, at hver sektion i øvrigt skulle tømmes helt og fyldes efter AIAU-principperne.

Ved ankomst fik dyrene 5 dages forebyggende behandling med Amoxicillin og Colistin. Desuden blev grisene vaccineret mod Ap-lungesyge to gange med 4 ugers mellemrum og med Circoflex ved 40-50 kg. Ved 70 kg blev grisene behandlet med Avilosin i 5 dage. Endelig fik grisene en behandling med Denagard efter behov. Ved udbrud af ondartet lungesyge blev der behandlet med Doxycyklin.

Størstedelen af dyrene gik i dybstrøelse, hvor halmen var af tvivlsom kvalitet (muggent). Dette kan være medvirkende årsag til, at grisene i perioder døde pludseligt, formentlig grundet tarmblødninger (ca. 1,5 % døde af diverse årsager samt 2,0-2,5 % var akutte dødsfald). For at løse problemet med pludselige dødsfald var forsøgt med tilsætning af ekstra fibre (solbærkvas) til foderet, dog uden effekt. Derudover var halmen "desinficeret" ved oversprøjtning med Virkon S! Dette har formentlig heller ikke haft nogen effekt.

Gældende miljøkrav

Det er ikke en stor udfordring at få miljø- og byggetilladelse i Polen, men det tager alligevel op til 2 år at få tilladelse. Reglerne er forskellige fra kommune til kommune.

Hvis svineproducenten producerer under 2.000 slagtesvin, er der ingen krav om miljøtilladelse og dermed meget let at etablere en sådan produktion. Det medfører, at flere producenter opdeler deres produktion i produktionsenheder på 2.000 producerede svin.

Siloer kan være svære at få lov til at bygge over 3,5 meter høje.

Der stilles følgende krav til en produktion, som kræver miljøtilladelse:

- Der skal overholdes lugtkrav i forhold til naboer. Lugt er den største udfordring for at få miljøtilladelse
- Man må kun lugte på sin egen grund. Der regnes på lugtenheder og så måles afstand til naboer.
Der laves et såkaldt lugtkort
- Eksempler på afstandskrav:
 - 12.000 grise på stald 500 meter til nabo
 - 24.000 grise på stald 1.000 meter til nabo
 - over 50.000 grise på stald 2.000 meter til nabo

- Naboer har klagemulighed. Naboerne sender klager over lugt til myndighederne. Hvis man laver et tiltag på baggrund af en klage, skal klager selv opleve, at det er blevet bedre for at man har imødekommet klageren
 - Man kan anvende forskellige tiltag for at reducere lugt. Flere af midlerne til lugtreduktion er ikke godkendt i Danmark. Til formålet anvendes Viscolight og Bioactum. Der kan også anvendes forhøjet afkast fra ventilation og endelig kan man anvende luftrensere, men det bruges pt. ikke i Polen
 - Ammoniakfordampning er ikke noget, man har fokus på i Polen. Alene i forhold til EU-habitatdirektiv forventes det, at krav til ammoniak skal overholdes
 - Fosfor er ikke noget der er fokus på ved miljøgodkendelse i Polen men noget som man taler om pt. og dermed forventes at blive en parameter på sigt for miljøgodkendelse
 - Harmoniarealkravet i Polen er 170 kg/ha
 - Krav til opbevaring af gylle er 4 måneders produktion
 - Udbringning af gylle må finde sted fra marts til november. Krav til udnyttelse af N er 60-65 %.
- Poldanor har etableret omfartsveje omkring flere byer for at reducere transportbyrden i byerne

Biogasproduktion

Biogasproduktion på bedrifterne gør det nemmere at få miljøtilladelse i Polen. Der er et etisk dilemma omkring brug af majs og andre spiselige afgrøder i biogasanlæg. Derfor går flere over til at bruge halm og lignende 2. generationsprodukter i stedet. Man skal selv anvende varmen og strømmen fra biogasproduktionen. Varmen anvendes i staldene og i biogasanlægget til opvarmning.

Gassen anvendes til el-produktion, som anvendes i egne anlæg. Man kan ved at betale en transportafgift få lov til at anvende det statslige el-net til transport af strøm til andre anlæg i samme selskab. Dette er noget, som Poldanor benytter sig af rundt til deres produktionsanlæg. Poldanor har 9 biogasanlæg og producerer mere el end de skal anvende. Det er i den nuværende situation en underskudsforretning at have en biogasproduktion i Polen. Fordelen ved at have biogasanlæg er, at det sender et signal om, at man er miljøbevist og derved lettere kan få lov til at udvide sin svineproduktion. Der er altså en indirekte fordel af at have biogasanlæg. Den væsentligste årsag til, at der ikke er økonomi i biogasproduktion er at den polske stat har lavet grønne certifikater så kul sammenblandet med 10 % træpiller betragtes som "grøn" energi og dermed yder støtte til udvinding af kul, hvilket er meget billigere.

Biogasyggle lugter mindre og har en positiv effekt på lugt ved udbringning. Ved Poldanor har biogasproduktionen været en væsentlig årsag til, at man nu har en CO₂-neutral produktion. Gylle fra biogas har en bedre gødningsværdi på grund af et højere ammonium-indhold efter biogasprocessen. Biogasygllen blev separeret. Det giver den fordel, at fiberdelen som har et højt indhold af organisk N og fosfor kan transporteres mere koncentreret over længere afstande og anvendes målrettet hvor der er behov for f. eks. ekstra fosfor.

Fremtidige forventede krav til miljø

Der forventes i fremtiden øgede krav for at få miljøtilladelse. Den hastige strukturudvikling fremmer det øgede fokus på miljøregulering. Der forventes flere krav omkring lugt og ammoniak, og det forventes, at der kommer regulering omkring fosforudbringning. Der forventes øgede krav til brug af miljøteknologi.

Dyrevelfærd

EU's regler i forhold til inventar og indretning kræves overholdt af den polske stat når udlændinge investerer. De polske landbrug har samme love, men får lov at slippe for restriktioner og har derfor ikke indført reglerne. Alle de små landbrug har ikke krav om, at de skal følge lovene. Regler som omgås er:

- Afstandsregel på 2,8 m for drægtige søer

- Antal dyr pr. m²
- Lejeareal i smågrisestalde
- Rode- og beskæftigelsesmateriale. Der var rode- beskæftigelsesmateriale i nogle stier i form af plastdunke og lignende, men det var ikke overholdt i alle stier

En del af de nyere stalde ejet af polakker er lavet som dybstrøelse, fordi det i Polen anses som god dyrevelfærd. Ved ansøgning om ombygning anses det som en positiv faktor og man opnår derfor hurtigere byggetilladelse fra den polske kommune.

Sygestier/aflastningsstier i de polsk ejede stalde var svære at finde. I den polske sobesætning, som blev besøgt, var der en del skuldarsår.

Staldsystemer

I Polen findes flere forskellige typer af staldsystemer

- Gamle statsbrug. Der er aktuelt 2 grupper: Dem, som tidligere er overtaget af udenlandske investorer og dem, som er ejet af polakker, men ej renoveret og opdateret endnu
- Meget små landbrug med eksempelvis 10-50 søer

Indretning af stalde

I polsk ejede stalde var farestierne indrettet uden overdækning til smågrisene. Også fremtidens polske farestier vil være med varmeplade og ingen overdækning til grisene. Dette er muligvis præget af inventarsælgere og dyrlægegruppen, som er inspireret af spansk svineproduktion. Ved besøget var der ikke god luftkvalitet. Ved temperaturer på 30 grader udenfor eller -20 grader udenfor virker staldene formentlig dårligt. Der er tilsyneladende lille viden om dimensionering af ventilation og styring af denne.

Polsk ejede smågrisestalde var uden overdækninger, dårlig bygningstilstand samt dårlig ventilationsdimensionering. Den dårlige indretning gør formentligt, at produktionen er afhængig af den konsekvente flokmedicinering.

Polsk ejede stalde er med simple gyllesystemer ofte med brug af skodder fremfor gyllepropper. Gyllen samles udenfor staldene i større rør eller kanaler, hvor gyllen selv løber til fortankene. Det kræver, at kanaler og rør graves dybt ned eller at stigulvene er hævet over jordniveau.

Poldanor bruger danske principper for staldindretning og der bruges ikke stalde med dybstrøelse pga. smittefare. Halmen kommer fra marker, hvor der er vildsvin og derfor er smittebeskyttelse umulig at overholde.

Staldene i Polen, både polsk ejet og Poldanor, er generelt af ældre dato, men fint vedligeholdt således, at inventar er svejset sammen og tagplader skiftet løbende. På den måde får de en svineproduktion med lavere kapacitetsomkostninger end de danske besætninger.

Løse søer i farestalde

Poldanor har bygget til løsgående søer i farestalden i en af deres ny besætninger. Før der blev valgt inventar, blev der lavet forsøg i egne stalde, hvor tre firmaer fik lov at opstille nogle teststier. Herefter blev model fra tidl. Egebjerg inventar valgt. Valget faldt på Egebjerg af tre grunde:

- Søerne kan fikseres kortvarigt i boks under faring, så der ikke ligges for mange grise ihjel
- Personalet kan ved tilsyn eller behandling af smågrisene hurtigt svinge lågen over således at soen er isoleret og arbejdet derfor kan udføres sikkert,
- Ved det daglige tilsyn er det rart at kunne bevæge sig imellem smågrisehule og bøjle, og på den måde have nem adgang til soens hoved, krybbe m.m.

Farestierne er indrettet med målene: 2,28*2,4 meter. Der er fuldspaltegulv indrettet med plastriste og støbejernsgulv i midten af stierne, hvor soen forventes at ligge.

Poldanor har ikke strategi om, at alle farestier på alle farme fremover er til løse søer, men ønsker blot at deres kunder til svinekød frit kan vælge, om de vil have kød fra stalde med ekstra dyrevelfærd eller kød fra almindelige stisystemer. Samtidig er der skelet til det danske mål om 10 % løse søer i farestalden i år 2020. Dødeligheden opnået i farestierne har været en positiv overraskelse. Der er opnået resultater på niveau med almindelige stier. I Polen er arbejdskraften meget billigere, og det gør måske, at løse søer i farestalden er blevet en succes – der er simpelthen mere tid til faringsovervågning, nattevagt m.m.

I anlægget var løbestaldene også lavet med løse søer. Valgt staldsystem var æde- /hvileboks med leje bagved, hvor der var let strøelse og spalter med linespil nedenunder.

Holdsystemer

I de mindre polsk ejede besætninger bruges holddrifter med 3-6 ugers interval imellem hvert løbehold. Dette gør det svært for dem at lave en velfungerende ammeso-strategi, og det er derfor svært at udnytte generne fra DanAvl, hvor dyrene ofte får flere levendefødte end søerne selv kan passe.

Råvarer til foderproduktion

I Polen har man en stor produktion af korn på ca. 27 mio. tons, specielt byg, hvede, triticale og rug, hvilket betyder, at de er selvforsynende med foder. Harmonikravene betyder, at svineproducenterne har basis for selv at producere en del af råvarerne.

Der bliver dyrket raps, som kan bruges som protein-kilde, ellers er den store protein-kilde importeret sojaskrå.

Majedyrkning er blevet mere populær, og indgår også i biogas-produktionen. I Polen har de bedre mulighed for at dyrke majs til modenhed, derfor har de også mulighed for at tørre det til lagerfast, hvorved de kan bruge det i tørfoderet. Derudover arbejder man på at udvikle en bedre høstmetode, hvor man i højere grad får adskilt kerne og stængel. Kerne opbevares i gastæt silo og bruges i vådfoderblandinger. Stænglen kan bruges til biogas.

Foderfremstilling

Det er meget udbredt i Polen at fremstille foder på basis af tilskudsblending eller koncenterater.

På Poldanors foderfabrik havde man en simpel modtagerkontrol af mineraler og koncenterater, som foregik ved at udtage en 10 gram prøve i et højt glas for at kontrollere eventuelle farveforskelle.

Undervejs blev der set en del stålsiloer til opbevaring af korn på den enkelte ejendom. Ikke særlig store siloer; men landbrugene er også små.

Den enkelte landmand har sit eget korn, som formales i eget mølteri og blandes med tilskudsfoeder. Det er ikke normal praksis, at kornet renses inden formaling.

Et eksempel fra den ene farm var en slagtesvineblanding. Der blev lavet en enhedsblanding til hele vækstperioden. 85 % af eget korn og 15 % af tilskudsblending var standard. Dog var han nødt til at anvende 2–3 % sojaskrå ekstra på grund af lavt proteinindhold i kornet fra 2014. Derudover blev der tilsat solsikkeolie som støvbinder og ekstra energi.

Foderleverandører

Der er flere store foderproducenter i Polen, som opkøber råvarer og producerer færdig- og tilskudsblandinger. Foderleverandøren rådgiver typisk svineproducenterne med sammensætningen af foderblandingerne. Foderleverandøren kan også være kontakt til smågriseformidlingen.

Foderomkostninger

Der blev indikeret, at kostprisen ca. er 1 zloty pr. kg svinefoder (1,80 kr./zl.). Mineral, vitaminer og proteindelen er forholdsvis dyr i Polen, da det skal importeres fra andre lande, ligesom tilfældet er i Danmark. Det er vores indtryk, at foderpriser i Polen er tæt på det danske niveau.

Foderrådgivning

Det er udbredt i Polen at benytte foderleverandøren til foderberegninger og foderstrategi. Det er vores indtryk, at det er foderleverandøren, der sætter normer, og det er typisk på basis af udenlandske

foderforsøg. Dyr lægerne fungerer som rådgivere for svineproducenterne, og de har indsigt i foderfremstillingen bl.a. ved at anbefale analyser af toksiner, stivelse og protein. Der findes ikke en uvildig rådgivning i Polen. Derfor er svineproducenten afhængig af rådgivning fra foderproducenten

Forplejning af tour-deltagerne

Gruppens udholdenhed blev udfordret undervejs. Allerede på førstedagen måtte vi se langt efter frokosten, da der ikke dukkede et cafeteria op langs den tyske motorvej

- men så kom vi til Polen.....

Bilag 1

<p>Mandag den 15.juni</p>	<p>Afrejse i fælles bus fra Willemose Transport, Fyn Kl. 6,00: Agro Food Park 15, 8200 Århus N Kl. 7,150: Transportcentret i Vejle (Afkørsel 59, Hornstrup) Kl. 7,45: Fredericia (Afkørsel 59, Fredericia S) Strevelins 11, 7000 Fredericia v/ Løvbjerg på Snoghøj Landevej) Kl. 8,45: Haderslev (Afkørsel 68, Vojens) Lysbjergvej 2, 6500 Vojens v/ OK-tankstation Ankomst kl. ca.18,00: Overnatning samt aftensmad på Hotel BoBo, Ośrodek Wczasowy "BOBO", 77-220 Koczała, Dymin 6B</p>
<p>Tirsdag den 16. juni</p>	<p>Kl. 7,15 Morgenmad Kl. 8,00 Afgang fra hotel Bobo Kl. 8,30 Besøg hos Poldanor, ul. Dworcowa 25, 77-320 Przechlewo</p> <p>Vi mødes på hovedkontoret i Przechlewo, hvor Bjarne Vest laver en præsentation af:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erfaringer med løsgående søer i farestalden. Vi ser videoer fra farmen samt E-rapport mv. • Præsentation af Axzon, der har svineproduktion i Polen, Ukraine og Rusland. Fokus sættes specielt på svineproduktionen (Økonomi, Produktion samt Biosecurity). <p>Vi kører til Koczala-området, hvor vi kommer ind på Poldanors fodermølle og biogasanlæg, hvor halm laves til gas. Biogasanlægget ligger ved siden af Poldanors største Sofarm med 8700 søer. Her kan vi kigge ind i produktionen gennem store vinduer.</p> <p>Derefter kører vi køre ned til en slagtesvinefarm (vi kommer ikke ind i staldene) ligesom vi besøger Poldanors grisetransport-afdeling.</p> <p>Kl. 19,00 Retur til Hotel BoBo, Ośrodek Wczasowy "BOBO" , 77-220 Koczała, Dymin 6B</p>
<p>Onsdag den 17. juni</p>	<p>Kl. 8,30 Afgang fra hotel "BOBO" Kl.14,00 Ankomst til Hotel Złoty Róg, ul. Rynek 5A, 62-025 Kostrzyn Kl. 14,30 Mødes vi med familien Porowski Guidet rundtur i det gamle Poznan Middag med familien Porowski Overnatning på Hotel Złoty Róg, ul. Rynek 5A, 62-025 Kostrzyn</p>

<p>Torsdag den 18. juni</p>	<p>Kl. 7,00 morgenmad Kl. 7.30 afgang i bus fra Hotel Złoty Róg</p> <p>Kl. 9,00 ankomst til Hurtounia "Rollnik", Ferma Trzody Chlewney Potulin 1/1, 62-130 Golancz. En besætning med 1000 PIC-søer</p> <p>Kl. 14,00 Besøg hos dyrelægeklinikken Przychodnia Weterynaryjna ANIMAL, ul. Kostrzyńska 40, 62-010 Pobiedziska Familien Porowski fortæller om polsk svineproduktion</p> <p>Kl. 15,30 Besøg hos Ryszard Kosiciki, Gospoolavstou Rolna, Ryszardol Kosicki, Roza 39A, 64-300 Novy Tomusil. i slagtesvinebesætning- Slagtesvinebesætning med 12.000 prod./år. Der indkøbes danske smågrise.</p> <p>Aftensmad og overnatning på Stadthotel Oranienburg, Andre´-Pican-Strasse 23, 16515 Oranienburg, Tyskland</p>
<p>Fredag den 19. juni</p>	<p>Kl. 7,30 Afgang fra Stadthotel Oranienburg</p> <p>Kl. 13,00 Besøg hos Danish Safety Wash ApS. Industrivej 44 A, 6330 Padborg v/ Erik Tygesen</p> <p>Kl. 14,45: Haderslev (Afkørsel 68, Vojens) Kl. 15,45: Fredericia (Afkørsel 59, Fredericia S) Kl. 16,30: Transportcentret i Vejle (Afkørsel 59, Hornstrup) Kl. 17,30: Agro Food park 15, 8200 Århus N</p>

Bilag 2

Titel	Deltagere	Firma
Konsulent	Jeanette Oldenburg Grøn	AgriNord
Konsulent	Keld Askjær	Jysk
Konsulent	Anne Marie Larsen	Centrovic
Konsulent	Ulla Gam Hansen	LMO
Konsulent	Joachim Glerup Andersen	LMO
Konsulent	Peter Jacobsen	LandboNord
Konsulent	Birgitte Bendixen	Syddansk
Konsulent	Vinni Kjærgaard	Midtjysk
Konsulent	Sofie Hyldgård	SvineRådgivningen
Konsulent	Marianne Christiansen	SvineRådgivningen
Konsulent	Thea Dahl Villadsen	Gefion
Landbrugsskolelærer	Hans Kristian Lundsgaard	Grindsted Landbrugsskole
Landbrugsskolelærer	Hanne Justesen	Campus-Slagelse
Landbrugsskolelærer	Karolina Sikala	Agri College Aalborg
Tekniker	Linda Sandberg Pedersen	SEGES, VSP
Rådgivningsdyrlæge	Lise-Lotte Brøckner	SEGES, VSP
Teamleder	Kent Myllerup	SEGES, VSP
Projektleder	Dorthe Poulsgård	SEGES, VSP

Bilag 3

SMITTEBESKYTTELSE I FORBINDELSE MED STUDIETUR TIL POLEN UGE 25 2015

Da Polen er et højrisiko land med forekomst af bl.a. afrikansk svinepest i de østlige dele af landet skal deltagerne i VSP's studietur følge anvisningerne nedenfor for at eliminere risikoen for tilbageførsel af evt. smittekim til Danmark.

Tøj og fodtøj til torsdag d. 19. juni

Der bliver indkøbt og medbragt et sæt engangskedeldragter og et sæt støvleovertræk pr deltager til hvert staldbesøg (3 forskellige besætninger torsdag d. 19. juni). Derudover indkøber VSP ét par gummistøvler pr deltager, som skal bruges i forbindelse med besætningsbesøgene og desinficeres imellem hvert besøg for slutteligt at efterlades i Polen. VSP medbringer støvlebad/forstøver med Virkon S og håndsprit.

Vi henstiller, at man medbringer noget gammelt staldtøj, som evt. kan kasseres og efterlades i Polen, alternativt skal det pakkes ned i en lukket pose og vaskes ved 60 grader efter hjemkomst.

Rejsefodtøj (alm. sko) benyttes i bussen og de medbragte gummistøvler, der udleveres til hver deltager i en pose, skal anvendes ved og i besætningerne.

Besøgshygiejne

Når vi stiger af bussen ved en besætning skiftes til støvler, og rejsefodtøj efterlades ved bussen. Hvis der er adgang via forrum, vaskes hænder (hvis muligt) alternativt anvendes håndsprit, og man ifører sig støvleovertræk og engangskedeldragt, hvis besætningen ikke stiller noget til rådighed.

Efter endt besøg vasker vi støvler og desinficerer dem efterfølgende i Virkon S, inden de puttes tilbage i posen og medbringes til næste besætning. Hver deltager sørger for rengøring og desinfektion af egne støvler. Håndvask alt. håndsprit.

Overtræk og engangskedeldragt samles i affaldssække efter hvert besøg og efterlades så vidt muligt på stedet. Ved besøg i den sidste besætning inden afrejse samler vi gummistøvlerne og efter aftale efterlades de på farmen, eller vi forsøger at finde et sted til affaldsdeponering.

Karantænetid efter hjemkomst

Da vi ikke præcis kender alle forhold omkring besætningerne, vi skal besøge, er der ifølge branchens regler **24 timers karantæne efter hjemkomst til DK** inden man må komme i en dansk besætning. Inden besøg i besætning skal der være foretaget tøjskift og bad. Det vil sige ingen besøg i danske besætninger før tidligst lørdag aften. Rejsetøj og rejsefodtøj må ikke bruges til besætningsbesøg i DK.

//KMY//

VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION

Tlf.: 33 39 45 00

Fax: 33 11 25 45

vsp-info@seges.dk

Ophavsretten tilhører Videncenter for Svineproduktion. Informationerne fra denne hjemmeside må anvendes i anden sammenhæng med kildeangivelse.

Ansvar: Informationerne på denne side er af generel karakter og søger ikke at løse individuelle eller konkrete rådgivningsbehov.

Videncenter for Svineproduktion er således i intet tilfælde ansvarlig for tab, direkte såvel som indirekte, som brugere måtte lide ved at anvende de indlagte informationer.